

skøn, som er en uomgængelig del af den moderne velfærdsstats enorme opgaveportefølje? I det efterfølgende kapitel 4 argumenteres for at anvende en statscenteret tilgang til studiet af den korporative forvaltning. Rothstein skriver sig hermed ind i det seneste tiårs øgede interesse for staten som institution. Hvor staten i den største del af korporatismetraditionen er forblevet en sort kasse, er det Rothsteins sigte at lukke kassen op.

Det gør han i studiet af forholdet mellem forvaltning og organiserede interesser inden for ni forskellige sektorer - halvdelen af bogen. Nogle af casestudierne gælder områder, som måtte forventes i studiet af korporatisme, for eksempel arbejdsmarkedspolitikken, industripolitikken og landbrugspolitikken. Særlig interesse vies politikken i 1930'erne, hvor den korporative model slog fuldt igennem, men en central pointe er, at princippet om korporativ repræsentation kan føres helt tilbage til århundredeskiftet; før den almindelige valgret blev fuldt gennemført.

Andre studier gælder områder, som enten traditionelt ikke analyseres ud fra en korporatismesynsvinkel eller som slet ikke forekommer relevante i den sammenhæng. Det gælder for eksempel alkoholpolitik, skolepolitik, forfatningspolitik og skattepolitik. Casestudierne er velvalgte, vellykkede, stramt fokuserede på problemstillingen og ind i mellem overraskende, for eksempel studierne i forfatnings- og skattepolitik. Hvor et af korporatismeteorikernes problemer efter min opfattelse har været en tendens til at se korporatisme overalt, holder Rothstein sig på jorden og til det dokumenterbare. Hvis man overhovedet kan tillade sig at kræve mere i et sådant væld af analyser, måtte det være studier af offentlige serviceområder, hvor kun skolevæsenet glimrer ved sin tilstedeværelse.

Fundamentet for den svenske model skyldes altså ikke arbejderbevægelsens styrke og et deraf følgende krav om indflydelse på offentlige beslutninger. Snarere tegnes der billedet af »en tämligen osäker politiker- och ämbetsmannakår som, ställd inför ett för dem okänt problem och en främmande social kategoris krav, söker information, kompromiss och framförallt legitimitet för de offentliga åtgärderna« (p. 343).

En tilsvarende politologisk analyse af den tidlige »korporatisme på dansk« savnes.

Peter Munk Christiansen
Institut for Statskundskab

Marianne Melchior og Jan Hjarnø, *Flygtninge og Indvandrere. Forsøgserfaringer fra SUM-støttede projekter. Rapport 92:15*, København: Socialforskningsinstituttet og Sydjysk Universitetscenter, 1992, 277 s., kr. 150,00.

I perioden 1988-1991 bevilgede Folketinget 350 mio. kr. til et socialt udviklingsprogram (Socialministeriets udviklingsmidler – SUM). Formålet var at igangsætte en bred udvikling og omstilling inden for det sociale område. SUM-projektets mange intentioner og målsætninger kan sammenfattes dels i nogle *processu-*

skøn, som er en uomgængelig del af den moderne velfærdsstats enorme opgaveportefølje? I det efterfølgende kapitel 4 argumenteres for at anvende en statscenteret tilgang til studiet af den korporative forvaltning. Rothstein skriver sig hermed ind i det seneste tiårs øgede interesse for staten som institution. Hvor staten i den største del af korporatismetraditionen er forblevet en sort kasse, er det Rothsteins sigte at lukke kassen op.

Det gør han i studiet af forholdet mellem forvaltning og organiserede interesser inden for ni forskellige sektorer - halvdelen af bogen. Nogle af casestudierne gælder områder, som måtte forventes i studiet af korporatisme, for eksempel arbejdsmarkedspolitikken, industripolitikken og landbrugspolitikken. Særlig interesse vies politikken i 1930'erne, hvor den korporative model slog fuldt igennem, men en central pointe er, at princippet om korporativ repræsentation kan føres helt tilbage til århundredeskiftet; før den almindelige valgret blev fuldt gennemført.

Andre studier gælder områder, som enten traditionelt ikke analyseres ud fra en korporatismesynsvinkel eller som slet ikke forekommer relevante i den sammenhæng. Det gælder for eksempel alkoholpolitik, skolepolitik, forfatningspolitik og skattepolitik. Casestudierne er velvalgte, vellykkede, stramt fokuserede på problemstillingen og ind i mellem overraskende, for eksempel studierne i forfatnings- og skattepolitik. Hvor et af korporatismeteorikernes problemer efter min opfattelse har været en tendens til at se korporatisme overalt, holder Rothstein sig på jorden og til det dokumenterbare. Hvis man overhovedet kan tillade sig at kræve mere i et sådant væld af analyser, måtte det være studier af offentlige serviceområder, hvor kun skolevæsenet glimrer ved sin tilstedeværelse.

Fundamentet for den svenske model skyldes altså ikke arbejderbevægelsens styrke og et deraf følgende krav om indflydelse på offentlige beslutninger. Snarere tegnes der billedet af »en tämligen osäker politiker- och ämbetsmannakår som, ställd inför ett för dem okänt problem och en främmande social kategoris krav, söker information, kompromiss och framförallt legitimitet för de offentliga åtgärderna« (p. 343).

En tilsvarende politologisk analyse af den tidlige »korporatisme på dansk« savnes.

Peter Munk Christiansen
Institut for Statskundskab

Marianne Melchior og Jan Hjarnø, *Flygtninge og Indvandrere. Forsøgserfaringer fra SUM-støttede projekter. Rapport 92:15*, København: Socialforskningsinstituttet og Sydjysk Universitetscenter, 1992, 277 s., kr. 150,00.

I perioden 1988-1991 bevilgede Folketinget 350 mio. kr. til et socialt udviklingsprogram (Socialministeriets udviklingsmidler – SUM). Formålet var at igangsætte en bred udvikling og omstilling inden for det sociale område. SUM-projektets mange intentioner og målsætninger kan sammenfattes dels i nogle *processu-*

elle mål vedrørende nye samarbejds- og organisationsformer inden for det sociale område, dels i nogle *effekt*mål i relation til ressourcetsvage grupper i samfundet, hvis livsvilkår programmet skal forbedre. Disse grupper er defineret som flygtninge og indvandrere, forsorgshjemsklienter og handicappede.

Flygtninge og indvandrere er en erfaringsopsamling af de 149 SUM-projekter, der blev iværksat i relation til målgruppen »indvandrere og flygtninge«, og som i alt tegnede sig for ca. 10 procent af den samlede SUM-støtte, dvs. knap 30 mio. kr. Erfaringsopsamlingen er foretaget dels af Socialforskningsinstituttet (SFI), dels af Sydjysk Universitetscenter (SUC) og består således af to selvstændige dele. Rapportens første del (SFI) omhandler 100 projekter vedrørende kvinder, uddannelse og arbejde, socialt netværk og generel integration. Rapportens anden del (SUC) omhandler 49 projekter vedrørende børn og unge, generel oplysning og kommunikation, sundhed og psykologisk rådgivning og behandling.

Rapporten er som helhed meget grundig i præsentationen af SUM-projektet og ideerne bag, undersøgelsesnes design og metoder, samt de enkelte projekters igangsættelse, forankring, finansiering etc. Ligeledes er beskrivelserne af de enkelte projekter spændende læsning, der viser kreativitet, utraditionel tænkning og stor arbejdsindsats hos de involverede projektmedarbejdere.

De erfaringer, man har gjort sig på baggrund af SUM-projekterne, gør op med nogle af de myter om indvandrere og flygtninge, der efterhånden er godt cementerede i det danske samfund. Erfaringerne viser blandt andet, at de fleste indvandrere og flygtninge gerne vil lære dansk, at der i disse grupper er stor interesse for at skaffe sig bedre muligheder for at komme ind på arbejdsmarkedet, og at der er en stigende interesse for at benytte almindelige daginstitutionstilbud til børn. Derudover peger erfaringsopsamlingen på svagheder og mangler i hidtidige arbejdsindsatser og -metoder i relation indvandrere og flygtninge. Det fremgår af rapporten, at utilstrækkelig visitering til og koordinering af kursustilbud er en af barriererne for en vellykket integration, og at der er behov for større kommunalt og sektoralt samarbejde. Endvidere viser erfaringerne fra blandt andet et projekt i Gellerup i Århus, at det er fordelagtigt, at indvandrere rådgiver og vejleder indvandrere, samt at man ved information til indvandrere og flygtninge sætter sig grundigt ind i disse gruppers baggrund og kultur.

Forfatterne til begge delrapporter understreger, at der ikke er tale om evaluering i traditionel forstand. Dertil har projekterne været for varierende i form og indhold, ligesom tids- og finansieringsrammerne for undersøgelserne har været for snævre. I stedet har man valgt at foretage en erfaringsopsamling. Formålet med en central erfaringsopsamling inden for dette område er dels at vise nye veje i integrationsarbejdet med indvandrere og flygtninge, dels at politikere, administratorer og sagsbehandlere kan danne sig et overblik over, hvordan økonomiske midler kan/skal anvendes for at være til bedst mulig gavn for indvandrere og flygtninge. Derudover kan erfaringsopsamlingerne indgå i en generel debat om integrationsstrategier for indvandrere og flygtninge. Jeg vil imidlertid sætte spørgsmålstegn ved, om denne rapport til fulde kan tjene disse formål.

For det første er det en mangel, at der ikke fortages en egentlig evaluering af de 30 mio. kr., der blev bevilget til disse SUM-projekter. Her skal kritikken i højere

grad rettes mod de ansvarlige for det samlede SUM-projekt end mod forfatterne, der har haft for snævre rammer at arbejde inden for. Den manglende evaluering betyder imidlertid, at man som læser kan få indtryk af, at alle projekter stort set har været lige gode, og at pengene er givet lige godt ud. Dog fremhæves nogle projekter (efter min vurdering korrekt) som specielt perspektivrige. Men det fremgår ikke klart nok, hvorfor nogle projekter er mere perspektivrige og mere banebrydende end andre.

For det andet bevirker opdelingen af erfaringsopsamlingen i to selvstændige dele, at rapporten bliver usammenhængende. Man savner en samlet præsentation og ikke mindst en *samlet vurdering* såvel af de enkelte projekter som af det samlede SUM-projekt inden for dette område. Det overblik, som erfaringsopsamlingen skal give, drukner lidt i denne opdeling og i de mange detaljer, der præger rapporten.

For det tredje mener jeg, at den danske indvandrerpolitik i langt højere grad burde have været inddraget i diskussionen og vurderingen af projekterne. Et af formålene med erfaringsopsamlingen er jo netop at vise nye veje i integrationsarbejdet. Og »nye« veje må nødvendigvis ses i forhold til de »gamle« – de hidtidige. For eksempel kan det manglende samarbejde og den manglende koordinering mellem kommuner og sektorer skyldes, at den statslige indvandrerpolitik bygger på principper om administrativ og lovgivningsmæssig sektoropdeling, samt decentralisering. Den kritik, som forfatterne løbende retter mod den førte politik, er efter min vurdering alt for indirekte og usammenhængende.

For det fjerde savner jeg en (samlet) definition af integrationsbegrebet, både teoretisk og i den betydning, som begrebet tillægges i praktisk politik. Begrebet forekommer løbende i rapporten i form af vendinger som »generel integration«, »integrationsstrategier« og »vellykket integration«. Men med undtagelse af en enkelt passus, hvor integration defineres som en gensidig proces (hvilket langt fra er en udtømmende definition), defineres begrebet ikke nærmere. Et mere præcist defineret og afgrænset integrationsbegreb kunne have været et grundlag, hvorudfra de enkelte projekter blev om ikke evalueret så vurderet, ligesom det kunne være et solidt udgangspunkt for den debat om integrationsstrategier, der var et af formålene med erfaringsopsamlingen.

Charlotte Hamburger
Institut for Statskundskab

John W.Meyer & W.Richard Scott (eds.), *Organizational Environments. Ritual and Rationality*, Updated ed., Newbury Park: Sage Publications, 1992, 302 s.

Bogen består af et antal artikler skrevet af organisationsteoretikere, der alle har tilknytning til Stanford universitetet. Bogens form, der er readerens, giver således næring til den skepsis, som knytter sig til sammenstukne værker. Det er for så vidt også berettiget. Læsningens glæde reduceres af de overlapninger og gentag-